

Korntold — Kornproduktion — Kornhandel.

Vilde man samle sammen alle de Bøger, Brochurer, Tidsskrift- og Bladartikler, som det sidste Aars Told Diskussioner i Tyskland have fremkaldt, vilde man faa et med Hensyn til Kvantiteten ret imponerende Bibliothek. Men der er Ingen, som har samlet dem sammen, og der er Ingen, som har læst dem alle, — fordi det ligefrem er uoverkommeligt. Heldigvis er det da heller ikke nødvendigt, — medmindre man ønsker at se, paa hvormange forskellige Maader den samme Ting kan siges. Af de udkomne Skrifter behandle nogle Toldsagen mere i det Almindelige, medens andre tage fat paa specielle Punkter. *) Blandt de sidste indtagne Skrifterne om Korntolden en fremragende Plads, — fremragende atter med Hensyn til Kvantiteten. Kvaliteten lader noget mere tilbage at ønske. Det er neppe troligt, at nogen Nationaløkonom eller overhovedet noget indsigtfuldt Menneske, der allerede tidligere alvorligt havde gjenomtænkt Spørgsmaalet om Korntold, vil blive omvendt ved noget af de udkomne Skrifter. Videnskabeligt taget, har Sagen længe været

---

*) I Jahrb. für Nat. u. Stat. har F. Ritschl leveret en Oversigt over en Del (men rigtignok kun en meget lille Del) af den nyere toldpolitiske Literatur.

Korntold — Kornproduktion — Kornhandel.

Vilde man samle sammen alle de Bøger, Brochurer, Tidsskrift- og Bladartikler, som det sidste Aars Tolddiskussioner i Tyskland have fremkaldt, vilde man faa et med Hensyn til Kvantiteten ret imponerende Bibliothek. Men der er Ingen, som har samlet dem sammen, og der er Ingen, som har læst dem alle, — fordi det ligefrem er uoverkommeligt. Heldigvis er det da heller ikke nødvendigt, — medmindre man ønsker at se, paa hvormange forskellige Maader den samme Ting kan siges. Af de udkomne Skrifter behandle nogle Toldsagen mere i det Almindelige, medens andre tage fat paa specielle Punkter. *) Blandt de sidste indtagne Skrifterne om Korntolden en fremragende Plads, — fremragende atter med Hensyn til Kvantiteten. Kvaliteten lader noget mere tilbage at ønske. Det er neppe troligt, at nogen Nationaløkonom eller overhovedet noget indsigtfuldt Menneske, der allerede tidligere alvorligt havde gjenomtænkt Spørgsmaalet om Korntold, vil blive omvendt ved noget af de udkomne Skrifter. Videnskabeligt taget, har Sagen længe været

---

*) I Jahrb. für Nat. u. Stat. har F. Ritschl leveret en Oversigt over en Del (men rigtignok kun en meget lille Del) af den nyere toldpolitiske Literatur.

uddebateret. Men hvorfor da hele denne Literatur? Ja, for et eller to Aar siden var der neppe Nogen, der kunde falde paa den Ide, at i 1879 vilde hveranden tysk Nationaløkonom give sig til at skrive om det Rigtige eller det Urigtige i, at Tyskland faar Korntold. Men saa kom Bismarck med sine Forslag, og saa bukkede Rigsdagen og sagde «Kaliffens Ord er Visdom!», — og saa maatte Tyskerne jo skrive.*)

Hvad der bidrager til at gjøre hele denne Korntold-Literatur temmelig værdiløs, er Mangelen af et paalideligt statistisk Grundlag. De tyske Statistikere have ganske vist leveret nogen Kornstatistik, — men — sige kompetente Dommere — den duer ikke! Om Høststatistiken siger Professor Conrad i den citerede Artikel: «den udføres i Tyskland paa en saadan Maade, at den ikke blot ikke er til nogen Nytte, men endog skader!»**) Selv Dr. Udo Eggerts Bog «Getreidezölle», der optræder med større Fordringer end de fleste andre Skrifter og navnlig søger at hæve sig op over Døgnlitteraturens Sfære, behandler de statistiske Tal ganske kritikløst. Med Hensyn til den statistiske Side staar vistnok Delbrücks Skrift om Tysklands udenrigske Kornomsætning højest, uagtet netop dette Skrift fra en vis Kant har lidt en haard Medfart. Det store, store Flertal af Bøger og Afhandlinger om Korntoldspørgsmaalet er kun at betragte som Prokurator-indlæg. Klientens Sag forsvares med Varme, i alt Fald med Prokurator-Varme, og af og til med en vis Dygtig-

---

*) Prof. Conrad har i Jahrb. f. Nat. u. Stat. Bd. 33 S. 145 fg. givet en Oversigt over en Del af den nyeste Korntold-Literatur.

**) l. c. S. 145. — Om Bestemmelsen af Høstudbyttet i det tyske Rige se ogsaa en Art. af Dr. M. Schumann i Jahrb. f. N. u. St. Bd. 32, S. 474 fg.

hed. Men naar Sagen er bleven endelig paadømt, falder det næppe Mange ind at give sig til at studere Indlægene om igjen. Særinteressen spiller en dominerende Rolle i denne Literatur, — og dermed staar dens Døgnliv i Forbindelse. Rigtignok gjøres det giældende, at naar blot Landmanden er oven paa, kan hele Nationen prise sig lykkelig: «Landmandens Vel er identisk med hele Nationens Vel*)», siges der. Men alligevel staar det fast, at Landeinteressen kun er en Særinteresse, og at der foruden Bønder og Landmænd gives andre Mennesker, som man ikke helt kan lade ude af Betragtningen. Beskyttelsesmændenes Bidrag til Korntold-Literaturen ofre imidlertid kun Privat- og Standsinteressen en Tanke, — og om Videnskaben bekymrer de sig ikke stort. Videnskaben finder grumme faa Guldkorn i dem. Naar videnskabelige Tidsskrifter alligevel skjænke dem nogen Opmærksomhed, er Grunden den (— som Prof. Conrad siger paa anførte Sted —), at den nævnte Literatur — omend Gjennemlæsningen af den bringer et temmeligt negativt Udbytte — er et yderst karakteristisk «Tidernes Tegn», og «som saadan er den ganske vist lærerig.» —

Til at udarbejde Forslag til den ny Tarif var der, som man véd, nedsat en Tarif-Kommission. Den beskyttelsesvenlige Majoritet i denne Kommission havde bl. A. den Opgave at lave Motiver til Korntolden; og det gjorde den, — men dens Motiver bleve rigtignok af den Beskaffenhed, at Regeringen fandt det klogest at holde dem hemmelige saa længe som muligt. «Foreningen til Handelsfrihedens Fremme», derimod, havde ingen

*)

Hat der Bauer Geld,
Hat's die ganze Welt.

Betæneligheder ved at optage Beskyttelsesmændenes Motiver *in extenso* i en lille Bog: «Die Getreidezölle in der Tarif-Commission». Det er karakteristisk: Frihandelsmændene ere ikke bange — tværtimod! — for at gjøre Offenheden bekjendt med Beskyttelsesmændenes Argumenter; — Regeringen, derimod, vil nok have Korn-told, men synes at være i Forlegenhed for at finde Motiver. De protektionistiske Motiver syntes ikke at være tilstrækkeligt overbevisende; — Regeringen maatte sørge for at pynte lidt paa dem, — og hvad kom der saa ud af de forenede Bestræbelser?

Regeringens Forsvar for Korntolden kom, *in nuce*, til at lyde saaledes:

Korntold fandtes i Tyskland i dette Aarhundredes første Halvdel. Saalænge den havdes, udviklede den indenlandske Kornproduktion sig i den Grad, at Toldforeningens Lande ikke blot kunde forsyne deres egne Beboere med tilstrækkeligt Korn, men ogsaa kunde udføre betydelige Kvanta: i Virkeligheden havde Tyskland ligetil henimod Tres'erne et ret betydeligt Udførsels-Overskud af Korn. I Halvtredserne begyndte man at nedsætte Korntolden, indtil den endelig i 1866 fuldstændigt ophævedes i alle Toldforeningens Lande, — og fra 1860 af finde vi nu Tyskland blandt de korn-indførende Lande! Derfor: lad os vende tilbage til Korntolden! Korntolden maa gjenindføres af «finanspolitiske» Grunde, for det Første: De direkte Skatter kunne ikke forhøjes efter Behag; der er Grænser, som ikke ustraffet overskrides; de indirekte Afgifter ere langt bekvemmere; og helst maa de hvile paa Varer, der indføres og forbruges i store Masser; — derfor: Told paa Korn. Og for det Andet tale «økonomiske» Grunde for Korntoldens Gjenind-

førelse: Korntoldens Ophævelse i Forbindelse med Jernbanenettets Udvidelse har gjort det muligt for fremmed Korn at strømme ind over Tyskland. Ere de statistiske Data end upaalidelige, saa er det dog i ethvert Fald sikkert, at der i Tyskland ikke produceres saa meget Korn, som der kunde produceres, naar der garanteredes det indenlandske Korn et større og mere profitabelt Marked. Det lønner sig ikke mere at være Låndmand. Hundreder af større Fornagtere, Tusinder af mindre Landbrugere have overalt i Riget maatte gaa fra deres Gaarde. Ja det er en nærliggende Fare, at Tyskland med Hensyn til sin Kornforsyning bliver fuldstændigt afhængigt af Udlandet. Til hvilke Konsekvenser vilde det ikke føre! Daarlige Høste i Rusland, Rumænien, Amerika og overhovedet de Lande, der forsyne Tyskland med Korn, eller en ulykkelig Krig, en vedholdende Blokade, kunde for en Tid standse al Tilførsel af Korn! En gennemgaaende Tilbagegang i Kornproduktionen betyder desuden Låndmændenes Ruin, hele Kreditsystemets Ødelæggelse! Rigtignok ere de foreslaaede (og de nu vedtagne) Toldsatser saa beskedne, at de ikke kunne betragtes som protektionistiske; de ville ikke kunne standse, ja ikke en Gang i nogen synderlig Grad formindske Tilførselen af fremmed Korn. Alligevel bør de vedtages, — og lykkes det at erobre tilbage for den tyske Kornavl det Afsætningsomraade, som er gaaet tabt ved Udlandets Overproduktion (— thi det er ligefrem en Overproduktion af Korn i Udlandet, der er Skyld i, at fremmed Korn nu strømmer ind over Tysklands Grænser —), saa vil der derved gives en Opmuntring til paany at bringe Arealer, der nu henligge øde og fuldstændigt ubenyttede, under Ploven. At den foreslaaede Told skulde skrue Priserne

i Vejret, er der slet ingen Grund til at frygte. Det er ligefrem tvivlsomt, om de foreslaede Satser ville bevirke nogen absolut, direkte Prisforhøjelse: I Januar 1879 kostede 1000 Kilogr. Hvede i Mannheim 211 M., i Stuttgart 200 M., i Frankfurt a. M. 180 M., i Berlin 173 M., i Stettin 160 M. og i Posen 150 M. I samme Maaned kostede 1000 Kilogr. Rug i Lindau 160 M., i Königsberg 104 M. Lignende Prisforskjelligheder for Havre og Byg. Og disse Priser ere en-gros-Priser! I Detailhandelen ere Forskjellighederne naturligvis endnu større. Se, ligeoverfor saadanne Prisforskjelligheder bliver en Told paa $\frac{1}{2}$ eller 1 M. pr. 100 Kilogr. forsvindende. Altsaa Kornets Pris vil ikke stige paa Grund af Tolden, — og Brødets Pris vil stige endnu mindre. Et Exempel vil anskueliggjøre dette: D. 1. Februar 1879 kostede i Weimar 1000 Kilogr. Hvede 165 à 176 M., gennemsnitlig 170 M., 1000 Kilogr. Rug 134 à 146 M., gennemsnitlig 140 M.; altsaa kostede gennemsnitligt 1 Æ Hvede $8\frac{1}{2}$ Pf. og 1 Æ Rug 7 Pf. Efter en Bekjendtgjørelse fra Politiet i Weimar af 2. Februar kostede 1 Æ Hvedebrød hos 2 Bagere 15 Pf., hos 1 Bager 16 Pf., hos 4 B. 17., hos 3 B. 18, hos 6 B. 19, hos 4 B. 20, hos 1 B. 21, hos 1 B. 24, hos 1 B. 25, og hos 1 Bager 33 Pf. For andre Brødsorter svingede Prisen mellem 26 og 62 Pf., 24 og 50 Pf. osv., — saaledes at der mellem de to Ydergrænser fandtes en stor Mængde Graduationer. Karakteristisk er det endvidere, at de større Bagerier ved Fastsættelsen af deres Brødpriser slet ikke pleje at tage Hensyn til, om Kornet koster 3 M. mere eller mindre pr. Cntr. — Heraf uddrages da den Slutning: Frygten for at Korntolden vil medføre en Fordyrelse af de vigtigste Livsfor nødenheder er ganske grundløs. Skulde

Brødet alligevel blive dyrere, saa ville Arbejderne nok faa Erstatning i en tilsvarende højere Løn.*)

Saaledes lød hele Regeringens Forsvar for Korn-tolden. Det trækker unegtelig mange og store Vexler paa Folks Tankeløshed. Men de blev jo honorerede; i alt Fald blev da Regeringens Forslag vedtagne, ja mere end vedtagne.**)

Den samme Gjøren-Regning paa Folks Tankeløshed gaar forresten som en rød Traad giennem hele Argumentationen til Forsvar for Korntolden. Vi henvise eksempelvis til Baron Dael von Koeths Foredrag paa den socialpolitiske Kongres i Frankfurt.

Baronen lagde et særligt Eftertryk paa Udlandets, navnlig Ruslands og Amerikas, «Overproduktion af Korn». Disse Lande ere i høj Grad begunstigede af Naturen, have overflødig, frugtbar Jord, store Kapitaler, lav Arbejds-løn, billige Kommunikationsmidler osv. Alene de Forenede Stater have over 40 000 Kvadratmil Hvedeareal, eller over fire Gange mere end det hele tyske Territorium. Rusland begunstiger derhos ligefrem sin Kornudførsel. Tyskland paa sin Side tillader (nu: tillod) fri Indførsel af Korn, — medens de vigtigste Kornproduktionslande opkræve Told. Denne Overproduktion i Udlandet i Forbindelse med den toldfri Indførsel til Tyskland har da, efter Baronens Mening, nødvendigvis maatte bevirke, at Tyskland er blevet oversvømmet af fremmed Korn, og at Priserne paa Korn ikke mere formaa at dække Produk-

---

*) Motive zu d. Entwurf eines Gesetzes betr. d. Zolltarif d. deutschen Zollgebiets. Berlin, Carl Heymanns Verlag. 1879.

***) Om den foreslaaede Told, — se Artiklen i forrige Binds sidste Hefte. Om den endeligt vedtagne Told, — se Artiklen om Toldsagen i nærværende Hefte.

tionsomkostningerne i Tyskland. «Skal det blive bedre med vor Kornavl, saa maa vi søge at udligne den bestaaende Forskjel mellem Forholdene i Ind- og Udland, og vi maa saa vidt muligt se at skabe Lighed i Produktionsforholdene.» Der forlanges derfor «kun» en «Udligningstold», ikke en «Beskyttelsestold»; d. v. s.: Tolden bør være en Modvægt mod Udlandets gunstigere Produktionsbetingelser; men den skal ikke have Lov til at gjøre al Konkurrence «fuldstændig» umulig. Baronens Distinktion mellem «Beskyttelsestold» og «Udligningstold» er fin, — men den er ikke ny; den er tværtimod en god gammel Bekjendt. Ved Hjælp af «Udligningstolden» haaber han at bringe Tysklands Kornavl paa Fode igjen. «Korn til Brød er den første Livsfornødenhed.» (Derfor — svare Frihandelsmændene — Frihandel!). Under de nuværende Forhold udviser Tysklands Kornproduktion et Deficit. Det Manglende maa, svare Frihandelsmændene, Handelen skaffe tilveje; — det Manglende maa, sige Beskyttelsesmændene, skaffes tilveje ved en forøget Produktion. «Enhver Stat skulde sørge for selv at producere alt sit Korn, saa at den ikke bliver afhængig af Udlandet. I Tyskland er dette særligt vigtigt: dets Naturforhold hen- vise det til Kornavl; Naturen har selv ligefrem anvist over Halvdelen af Befolkningen at leve af Kornavl. . . . Man behøver blot at behandle Jorden lidt omhyggeligere, at fodre Kreaturerne lidt bedre, at bruge noget mere kunstig Gjødning, og overhovedet at drive Agerbruget lidt mere rationelt — og det nuværende Deficit i Tysklands Korn- avl vil blive dækket.» Det er «Udligningstoldens» Opgave at sørge for, at dette Maal naas.*)

*) Verhandl. d. sechsten Generalversamml. d. Vereins für Social- politik. S. 50—56.

Spørgsmaalet, om Tyskland virkelig er i Stand til at kornforsyne sig selv, spiller en stor Rolle i hele Korn-toldlitteraturen. Der kan ganske vist ikke være nogen Tvivl om, at det er muligt at udvide Kornavlén i den Grad, at Deficitet kunde dækkes, ja mere end dækkes. Men Priserne maatte rigtignok saa drives betydeligt i Vejret, og Kapital maatte i alt Fald tages ud af tidligere Virksomhed for at anbringes i Agerbruget, da man dog ikke med den samme Kapital paa samme Tid kan holde Fabriker i Gang og dyrke Korn; — de Herrer Beskyttelsesmænd undlade imidlertid ganske at bevise, at en saadan Omdannelse af den økonomiske Virksomhed er ønskelig, eller at der ved «Udligningstolden» vil opnaas Behageligheder, som ere saa vægtige, at de formaa at opveje de Ubehageligheder, Tolden nødvendigvis vil bringe med sig.*)

Om nu den vedtagne Korntold virkelig vil bevirke, at der i Tyskland inddrages et større Areal til Kornavl, eller at det alt benyttede Areal fremtidigt vil blive dyrket mere intensivt, — er meget tvivlsomt. Sandsynligvis vil Korntolden dog i saa Henseende vise sig at være for beskeden. Sandsynligvis vil den tyske Kornavl ogsaa fremtidigt udvise et Deficit, og Tyskland altsaa fremdeles være henvist til Kornindførsel. Det er heller ikke rimeligt, at Regeringen i saa Henseende gjør sig Illusioner. Den har, som den selv erkjender, indført Korntold dels for at skaffe Staten nogen Indtægt, dels for at skaffe Landmændene «gunstigere Produktionsbetingelser», d. v. s. højere Priser. Hvis Landmændene ikke havde haabet paa højere Priser, vilde deres Agitation for Korntolden jo have været meningsløs. Men over hvem vil denne Prisforhøjelse

*) Conrad l. c. S. 155 fg.

komme til at gaa ud? Gudbevare's ikke over den indenlandske Konsument, — svare Landmændene —, men enten over de udenlandske Kjøbmænd, «polske Jøder», eller over Bagerne.*) Hvis Kornpriserne overhovedet stige, — vil det dog i ethvert Fald ingen Indflydelse øve paa Brødpriserne. Og saa anfører man som «Bevis» herfor, at forskellige Bagere notere forskellige Priser (har de da ikke ogsaa forskellige Produktionsomkostninger!), at en eller anden Forbrugsafgifts Ophævelse ikke fulgtes af en Prisnedgang, og lignende Ting, der alle ere temmeligt intetsigende,**) saalænge man ikke har bevist, at Bagerne se med større Ligegyldighed end andre Dødelige paa Produktionsomkostningerne. — Endelig maa man betænke, at Korn ikke blot er Raastof for Brød, men tillige for adskillige andre Produkter.

Vi maa have højere Told, sige Agrarierne, fordi «de tyske Landmænd ikke mere faa deres Korn betalt paa en Maade, der svarer til Produktionsomkostningerne». Fra Frihandelssiden har man — selvfølgelig uden at benegte Prisnedgangen i de sidste Aar — gjort opmærksom paa, at Gjennemsnitsprisen paa Korn i 1871—78 var steget til omtrent det Dobbelte af hvad den var for circa et halvt Aarhundrede siden.***) Den Omstændighed, at Landmændene i de senere Aar have faaet lavere Priser (hvilket jo ogsaa gjælder om saa mange andre Producenter!), berettiger dog ikke til at tale om et «sygt» Landbrug og til at paakalde «Beskyttelsen». Det virkelige Sygdomsstof — thi et saadant er tilstede —, er: den urimelige Højde,

*) Se Citaterne hos Conrad l. c. S. 152.

**) Verhandl. d. Generalvers. d. V. f. S. S. 128, 134. — Die Getreidez. in d. Tarifcommission (Berlin, 1879. Simion). O. m. fl. St.

***) Die Getreidezölle in d. Tarifcom. S. 10.

til hvilken Spekulationen har skruet Priser paa Landejendomme og Forpagtningsafgifter i Vejret.*) Men for det Første maa Staten dog altid være lidt varsom med at hjælpe letsindige Spekulanter paa Benene igjen, naar Hjælpen kun kan ydes paa Andres Bekostning, og for det Andet vil en Korntold maaske snarere gjøre Ondet værre end afhjælpe det. Vi betragte altsaa Statshjælpen i og for sig med lidt mistroiske Blikke, og mene specielt, at dens her foreliggende Form er en høist uheldig Form. Denne Opfattelse forhindrer os dog naturligvis ikke i at give Hausburg**) Ret, naar han advarer mod at tage Landmændenes trykkede Stilling let: det drejer sig her om mere end et Personsspørgsmaal; nationale Interesser staa i Virkeligheden paa Spil. Hvis en Katastrofe virkelig var at befrygte, hvis den indenlandske Kornavl virkelig truedes af en Overproduktion i Udlandet, saa kunde der ganske vist være Grund til at overveje, om der ikke burde ydes Landmanden en Hjælp (hvis Form da maatte nøjere bestemmes), der kunde sikre ham imod øjeblikkelig Ruin og gjøre det lettere for ham at indrette sig paa en Maade, der stemmede med de forandrede Forhold. Men endnu er det da ikke blevet bevist, at Tilstanden er saa fortvivlet, at det er nødvendigt at gribe til ekstraordinære Forholdsregler.***) —

Vi have i det Foregaaende berørt nogle af de Spørgsmaal, der angaa Kornproduktionen og Korntoldens formodede Indflydelse paa dem. Men Produktion og

---

*) Dael von Koeth vilde rigtignok nødig høre herom; — men adskillige andre af de socialpolit. Talere anerkjendte dog Ejendomsprisernes svindelagtige Højde. Se •Verhandlungen• etc. *passim*.

**) Landwirthsch. Zollpolitik. Berlin, 1878.

***) Conrad l. c. S. 148, 149, 151.

Handel staa i Forbindelse med hinanden, og tale vi om Kornproduktionen, maa Tanken nødvendigvis ogsaa henledes paa Kornhandelen. Hvorledes vil det gaa med den?

At Korntolden vil berede den tyske Kornhandel store Farer, har bl. A. Mindretallet i Tarifkommissionen udførligt godtgjort.*) Det er, som baade dette Mindretal, Frihandelsmændene i Rigsdagen og Talere paa den socialpolitiske Kongres**) fremhævede, meget store Interesser, det her drejer sig om. Forhandlingen om dette Punkt havde dog i alt Fald den Virkning, at der i Toldloven blev indskudt en Paragraf (§ 7), der taler om at «Transitlagere skulle indrømmes indført Korn, naar dette udelukkende er bestemt til Afsætning i Udlandet, — i hvilke Transitlagre de oplagrede Varers Behandling, Ompakning og Blanding med indenlandsk Korn***) er tilladt, saaledes at ved Udførselen af den blandede Vare betragtes den i Blandingen indeholdte Procent udenlandsk Vare som Transitens toldfri Mængde. For Korn, der er bestemt enten til Afsætning i Udlandet eller for Indlandet, kunne saadanne Transitlagre indrømmes.» Hvorvidt nu denne Paragraf vil bidrage til at mildne Korntoldens skadelige Virkninger for Tysklands Mellemandel med Korn, vil jo bl. A. afhænge af den Maade, hvorpaa den bringes til Udførelse. I ethvert Fald er det sikkert, at den tyske mellemrigske Kornhandel repræsenterer særdeles betydelige

*) Die Getreidez. in d. Tarifcom. S. 15—30.

**) Verhandlungen etc. S. 64—65.

***) Blanding af fremmed Korn med indenlandsk er jo nu saare almindelig; men ved Fortoldningen af saadanne Blandinger vil der rejse sig praktiske Vanskeligheder; — se herom «Die Getreidezölle» etc.

Interesser, der ikke ville forblive urørte af den Bismarck'ske Toldpolitik.

Dette Spørgsmaal om Tysklands Kornomsætning med Udlandet er navnlig blevet behandlet i et Skrift^{*)}, som hvis Forfatter den forhenværende Statsminister Delbrück almindeligt betragtes. Skriftet, der er udkommet i flere Oplag, har vakt stor Forbitrelse hos Beskyttelsesmændene, og fra deres Side er det blevet gjort til Gjenstand for en Række af Angreb. Imidlertid indbringer dog en saa dygtig Statistiker som Prof. Conrad, at Delbrück har behandlet de statistiske Tal gennemgaaende korrekt, og den Anerkjendelse af Skriftets Vederhæftighed, som Conrad udtaler, har saa meget mere at betyde, fordi han ingenlunde ubetinget kan følge Delbrück i Et og Alt, men finder, at han gaar for vidt og af og til er noget for «manchesterlig»^{**}). Selv fremhæver Delbrück meget samvittighedsfuldt de Punkter, hvor den tyske Handelsstatistik — der i de senere Aar er mindre paalidelig end tidligere — maa mødes med Mistro eller benyttes med Varsomhed.

Skriftet aabnes strax med nogle statistiske Data:

I Femaaret 1838—42 omfattede den daværende Toldforenings udenrigske Kornomsætning (Indførsel + Udførsel) gennemsnitligt 14 Millioner Ctr. aarlig; — fem og tredive Aar senere, 1873—77, udgjorde det tyske Toldomraades udenrigske Kornomsætning gennemsnitligt 71 Mill. Ctr. Kornomsætningen var altsaa steget til det Femdobbelte, medens Befolkningen var bleven forøget med omtrent det Halve. Denne Tilvæxt er overraskende stor; — men

*) Deutschlands Getreideverkehr mit dem Auslande. Berlin. Simon. 1879.

***) Conrad l. c. S. 150.

endnu betydningsfuldere er dog de andre Forandringer i Kornomsætningen, som en nøjere Betragtning fremdrager: først og fremmest vil man da bemærke, at medens Tyskland tidligere var et kornudførende Land, er det nu blevet et kornindførende. Gjennemsnittet for Femaaret 1838—42 var:

	Indførsel	Udførsel	Overskuds-Udførsel
Korn: Hvede . . . . Ctnr. 1 905 000		7 309 000	5 404 000
Rug . . . . . - 1 127 000		2 081 000	954 000
Andet . . . . . - 389 000		1 180 000	791 000
Mel . . . . . - 5000		186 000	181 000
Ialt . . . . Ctnr. 3 426 000		10 756 000	7 330 000

Gjennemsnittet for 1873—77 var:

	Indførsel	Udførsel	Overskuds-Indførsel
Korn: Hvede . . . . Ctnr. 11 733 000		9 955 000	1 778 000
Rug . . . . . - 19 102 000		3 127 000	15 975 000
Byg og Malt . - 7 295 000		3 048 000	4 247 000
Havre . . . . . - 5 717 000		2 455 000	3 262 000
Andet . . . . . - 2 640 000		754 000	1 886 000
Mel . . . . . - 2 871 000		2 731 000	140 000
Ialt . . . . Ctnr. 49 358 000		22 070 000	27 288 000

Derfor: Medens Toldforeningen i den førstnævnte Periode kunde udføre til Udlandet et Kvantum Korn, der udgjorde 27 ‰ pr. Hoved af den daværende Befolkning, har det tyske Toldomraade i den sidstnævnte Periode maattet indføre fra Udlandet et Kvantum Korn, der udgjør 65 ‰ pr. Hoved af Befolkningen. Balancen har forandret sig med 92 ‰ pr. Hoved, — unægtelig en betydelig Forandring.

De enkelte Kornsorter have nu i noget forskjellig Grad bidraget til denne Forandring; men fælles for dem alle er Dette: først et Udførsels-Overskud; saa et stedse mindre Overskud, indtil Udførsels-Overskudet endelig,

efter at Vægtskaalen en Tidlang har vaklet mellem Ud- og Indførsel, slaar over til et Indførselsoverskud. Kun ere de Tidsafsnit, i hvilke disse Forandringer have fuldbyrdet sig, forskjellige ved de forskjellige Kornsorter: For at finde et nogenlunde stadigt Udførsels-Overskud af Rug maa vi gaa tredive, fyrretyve Aar tilbage i Tiden; i Fyrreterne vipper det mellem Ind- og Udførsel; og allerede fra 1852 af sætter Indførsels-Overskudet sig fast. For *Ruggens Vedkommende* faar Indførselen, efter en kort Tids Vaklen, Overmagt ved Aar 1870, og for *Havrens Vedkommende* naas denne Overmagt, efter en længere Tids Vaklen, ved Aar 1872. Af Hvede og Mel har Indførsels-Overskudet endnu kun holdt sig saa faa Aar, at vi maaske her maa siges fremdeles at være i Svingnings-Perioden.

Hvad er nu Grunden til, at Tyskland fra et tidligere kornudførende er blevet et kornindførende Land?

Den Maade, hvorpaa Agrarierne og Beskyttelsesmændene exploitere dette Faktum, er allerede Læserne bekjendt. Bismarck og hans agrariske Venner argumentere saaledes: Tidligere, da Tyskland havde Korn-told, avlede Tyskland saa meget Korn, at det ikke alene kunde forsyne sig selv, men endog havde et Overskud, som det kunde afsætte til Udlandet; — senere, da Tyskland fik Toldfrihed for Korn, er Kornavlens i Tyskland Aar for Aar blevet mindre, saa at Tyskland i Udlandet har maattet købe et stedse større Tilskud af Korn; — derfor: lad os gjenindføre Korntolden for at Landmændene, naar de faa bedre Produktionsbetingelser, kunne bevare det nuværende Kornareal for Landet, ja vel endog inddrage ny Arealer under Ploven, og tilbageerobre for den tyske Kornavl det tabte Afsætningsomraade. —

Saaledes taler, som vi allerede ovenfor hørte, Regeringen*); — om den i Virkeligheden ogsaa tænker, at Toldfriheden har haft de den paaduttede Følger, er et ganske andet Spørgsmaal; i alt Fald ligge rimeligere Forklaringer af det Faktum, at Tyskland er blevet forvandlet fra et kornudførende til et kornindførende Land, saa nær, at man uden Vanskelighed maa kunne faa Øje paa dem.

Først henledes da Tanken paa Befolkningens Tilvæxt. Denne har været saa stærk, at Merindførselen alene — hvor stor den end har været — ikke formaar at dække hele Stigningen i Befolkningens Forbrug. Det er derfor urigtigt i den stigende Kornindførsel at se et Tegn paa den indenlandske Kornavl's Tilbagegang. Tværtimod: da Kornindførselen, trods sin Stigen, ikke har været i Stand til at dække Befolkningens stigende Forbrug, har den indenlandske Kornavl maattet gaa saa stærkt frem, at Forbruget derved er blevet dækket.**) Kornavlen er gaaet

*) Jfr. Motiverne til Toldloven.

**) I 1878 høstedes der i hele Tyskland af Hvede, Rug, Byg, Havre og Boghvede 379 Mill. Ctnr. Overskuds-Indførselen af disse Kornsorter var 27 Mill. Ctnr. Efterspørgselen efter Korn var altsaa i 1878 406 Mill. Ctnr. eller 9,5 Ctnr. pr. Individ. (Forbruget til Udsæd, Foder, industrielle Øjemed medregnet). For den gamle Toldforenings Lande beregnedes Høsten til 311, Mer-Indførselen til 23, den samlede Kornmængde til 334 Mill. Ctnr., eller 9,2 Ctnr. pr. Individ. Forudsætter man, at Forbruget var relativt lige saa stort i 1838—42, maa den gamle Toldforening (hvis Befolkning dengang var 27 217 000 Individ.) dengang have udkrævet 250 Mill. Ctnr. Alene paa Grund af Befolkningens Tilvæxt kræves der altsaa nu 84 Mill. Ctnr. mere end 1838—42. Deraf har den udenrigske Handel skaffet 30 Mill., og den indenlandske Produktion maa altsaa være steget saa stærkt, at den kunde dække 54 Mill. Ctnr. — Disse Tal, som Delbrück henter fra den officielle Statistik, have ingen absolut Værdi; men de give dog nogle Antydninger.

fremad, — uagtet en Del af det Areal, der tidligere benyttedes til Kornavl, nu faar anden Anvendelse: Saaledes optager Sukkerroeavlen nu 148 000 Hektare, i 1838—42 derimod kun 8000; et Areal, paa hvilket der kunde høstes $3\frac{1}{2}$ à 4 Millioner Ctr. Hvede, er altsaa nu gaaet over til Sukkerroeavlen. Ligeledes har Foderstof- og Kartoffelavlen (Spiritus-, Brændevins-, Stivelse-Fabrikationens Fremgang!) bemægtiget sig store Arealer, der tidligere benyttedes til Kornavl. Alligevel maa Kornproduktionen, eftersom Stigningen i Kornindførselen ikke svarer til Stigningen i Forbruget, være taget til! Dette vidner ikke om den «Landbrugets Tilbagegang», hvorover Agrarierne jamre! Dertil kommer, at Korn nu langt mere end tidligere anvendes i industrielle Øjemed (Øl- og Brændevinsproduktionen). Alt tyder saaledes paa en betydelig Stigning i den tyske Kornproduktion. Ogsaa i Fremtiden vil den sandsynligvis gaa fremad; ny Strækninger ville jo kunne opdyrkes, og de alt dyrkede ville kunne gøres til Gjenstand for en mere rationel Drift; — men at Tyskland skulde kunne magte i Fremtiden at dække hele sit Kornforbrug ved indenlandsk Produktion, anser Delbrück for en urimelig Tanke.

Dermed vilde — bemærker Delbrück — Spørgsmaalet om Toldbeskyttelse for Korn være afgjort, hvis man ikke i Nutiden havde indført en «Udligningstold»-Theori, der giver sig ud for at være forskjellig fra Fortidens «Beskyttelsestold»-Theori. «Tidligere betragtede man Beskyttelsestolden som et Middel, ved hvilket den indenlandske Produktion skulde sættes i Stand til at tilfredsstille det indenlandske Forbrug. Det forudsattes, at det overhovedet var muligt at naa Maalet uden nogen voldsom Indskrænkning af Forbruget (hvad der er Tilfældet

ved de fleste Industriprodukter), og at Midlet skulde falde bort, naar Maalet var naaet. Men nu kan den indenlandske Produktion umulig tilfredsstille Tysklands Kornforbrug, uden at der sker en voldsom Indskrænkning af Forbruget, og en Beskyttelsestold for Korn er altsaa, efter den tidligere Opfattelse, forkastelig. — Den nyere Theori gaar ud fra en anden Betragtning. Den vil, at Forbrugeren af en Vare vedvarende skal erstatte den indenlandske Producent det Beløb, som han, efter hvad han siger, maa betale for Varens Produktion udover hvad denne koster den udenlandske Producent. Om den indenlandske Produktions større Dyrhed skyldes de direkte Skatters Højde, Driftskapitalens eller Anlægskapitalens Størrelse etc., er forsaavidt ligegyldig. For denne Opfattelse er det følgerigtigt ganske ligegyldigt, om den indenlandske Produktion kan dække en større eller en mindre Del af det indenlandske Forbrug, og Opkrævningen af en Beskyttelsestold for Korn retfærdiggjøres alene ved den Kjendsgjærning, at Korn kan produceres billigere i Rusland, Ungarn, de Forenede Stater osv. end i Tyskland.»

Delbrück anser det — med Rette — for overflødigt at indlade sig paa en nøjere Kritik af denne Opfattelse (der forøvrigt faktisk idelig sammenblandes med den først anførte). Derimod anstiller han nogle Betragtninger over Forholdet mellem den Fordel, Statskassen vil have af Korntolden, og de Byrder, den vil paaføre Befolkningen.

Hvor høj Korntolden skal være for at dække de Mer-Udgifter, som Kornproduktionen paafører de tyske Landmænd udover, hvad den paafører de udenlandske Landmænd, — derom ere de Lærde ikke enige. Som meddelt i den foranstaaende Artikel, fastsætter Tarifen: for

Hvede, Rug og Havre $\frac{1}{2}$ M. pr. Ctnr.; for Byg, Majs og Boghvede $\frac{1}{4}$ M. pr. Ctnr.; for nogle mindre vigtige Sorter dels en højere, dels en noget lavere Told. Lad os antage, at Tolden gennemsnitligt er $\frac{1}{2}$ M. pr. Ctnr.; — saa anstiller Delbrück følgende Beregning: Naar Overskuds-Indførselen er 27 Mill. Ctnr., vil en Told af $\frac{1}{2}$ Mark pr. Centner indbringe Statskassen $13\frac{1}{2}$ Mill. Mark; — men ligeoverfor denne Indtægt vil der staa en Forhøjelse af Prisen paa Korn: da man hverken kan paaagte en forøget Kornproduktion eller et væsentligt formindsket Kornforbrug, «saa vil den indenlandske Kornpris stige omtrent med Toldens Beløb. Prisen paa den for Aaret 1878 beregnede Kornmængde, 406 Mill. Ctnr., vil derfor stige om ikke med fulde 203 Mill. Mark saa dog med en Sum, der ikke fjerner sig meget fra det nævnte Beløb, — og her have vi altsaa den Pris, som Nationen umiddelbart eller middelbart maa betale for at skaffe Statskassen $13\frac{1}{2}$ Mill. Mark.» Ja, ikke engang saa meget vil Statskassen faa, da den jo selv er en betydelig Kornforbruger, og altsaa selv vil komme til at lide under den stegne Pris. — Denne Beregning er nu unegtelig lidt for rask, og Prof. Conrad har Ret i at betragte den som et Exempel paa «denne ensidige, skablonmæssige Manchester-Opfattelse, der gaar ud fra at kunne betragte det økonomiske Liv som et Billard, hvor Kuglerne rulle glat og uden Gnidningsmodstand.» Det kan godt være, at Virkeligheden gjør den Delbrück'ske Beregning til Skamme; man skal overhovedet være lidt forsigtig med at beregne fremtidige Prisforandringer og med at udmaale Toldsatsers fremtidige Virkninger. Kun saa meget tør man sige: Korntolden maa, for det Første, — hvis den Forudsætning, under hvilken den er bleven til, holder Stik —

medføre en Stigning af Kornprisen; stiger Kornprisen, maa man, for det Andet, fornuftigvis antage, at Prisen paa Brød og overhovedet paa alle de Artikler, hvor Korn er det vigtigste Raastof, vil stige; og, for det Tredje, ved denne Prisstigning vil der paaføres Befolkningen Tab, der ere langt større end, hvad der vindes ved Tolden, — Tab der fortrinsvis ville ramme dem, der daarligst kunne bære dem.

A. P.
